

Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Β΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Σοφοκλέους Τραγωδία, «Αντιγόνη» στχ. 1-38

Τίτλος:

«Πρώτη επαφή με την αρχαία τραγωδία: Πώς ο μαθητικός
λόγος αποδίδει την τραγική ποίηση»

Συγγραφή: ΟΛΓΑ ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ

Εφαρμογή: ΟΛΓΑ ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Πρώτη επαφή με την αρχαία τραγωδία: Πώς ο μαθητικός λόγος αποδίδει την τραγική ποίηση.

Εφαρμογή σεναρίου

Όλγα Τσαντσάνογλου

Δημιουργία σεναρίου

Όλγα Τσαντσάνογλου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Από 20-11-2013 έως 18-12-2013

Σχολική μονάδα

Ιδιωτικό Γενικό Λύκειο «Αριστοτέλειο Κολλέγιο» Θεσσαλονίκης

Διδακτική / θεματική ενότητα

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη»: στχ. 1-38

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Ιστορία

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Θεατρολογία

Θρησκευτικά

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Κοινωνιολογία

Πληροφορική

Πολιτική και Δίκαιο

Φιλοσοφία

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές εργασίες - Project

Θεατρική Αγωγή

Πολιτιστικά προγράμματα

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Εκτός σχολείου: σπίτι.

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο, Wiki του μαθήματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η υλοποίηση του σεναρίου προϋποθέτει για τον δάσκαλο και τον μαθητή γνώσεις ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε διαδικτυακό περιβάλλον (τύπου Ερευνητικής Εργασίας - “Project”).

Συγκεκριμένα, ο διδάσκων οφείλει:

- Να έχει σύνολη εποπτική γνώση για την αρχαία ελληνική τραγωδία και την πρόσληψή της από τις βασικές μελέτες της υπάρχουσας γραμματολογίας (Easterling – Knox, Montanari).

- Να έχει μελετήσει τις συγκεκριμένες αναφορές στην «Αντιγόνη» του Σοφοκλή.
- Να είναι εξοικειωμένος με βασικές τεχνικές δραματοποίησης και σκηνοθεσίας που προορίζονται για παραστάσεις ή εκδηλώσεις σε σχολικό περιβάλλον.
- Να έχει γνώσεις που αφορούν τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων με χρήση Τ.Π.Ε. (δημιουργία και χειρισμός ψηφιακού χώρου εργασίας – Wiki, εξοικείωση με ηλεκτρονικά περιβάλλοντα).
- Να έχει εποπτική γνώση για τη σύγχρονη πρόσληψη της «Αντιγόνης» από πρόσφατες παραστάσεις της από το ελληνικό και ξένο θέατρο.
- Να έχει επαφή με συναφή γνωστικά αντικείμενα που θα τον προσανατολίσουν στην καθοδήγηση του σχολιασμού του θεατρικού κειμένου μέσα από συμφραζόμενα πολιτικά – κοινωνικά, ιδεολογικά – θεολογικά, πολιτειακά – δικαίου.

Ο μαθητής οφείλει:

- Να έχει διδαχθεί την προβλεπόμενη ύλη της Εισαγωγής ([Σοφοκλέους Τραγωδίες, «Αντιγόνη» & «Φιλοκτήτης»](#), ΟΕΔΒ σελ. 9-23, 26-31) και κυρίως τη σελ. 33 της εισαγωγής του σχολικού βιβλίου, όπου δίνεται το διάγραμμα της τραγωδίας καθώς και τα πρόσωπα του έργου.
- Να αναγνωρίζει ειδολογικά τον θεατρικό χαρακτήρα της υπό εξέτασης τραγωδίας, ως περατωμένο στόχο της διδασκαλίας της εισαγωγής που προηγήθηκε (±6-9 διδακτικές ώρες).
- Να γνωρίζει τη βασική παραγωγή λόγου με δομημένες παραγράφους.
- Να χρησιμοποιεί επεξεργαστή κειμένου, λογισμικά παρουσίασης (PowerPoint, video, Glog κλπ.).
- Να είναι εξοικειωμένος στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία του τύπου της Ερευνητικής Εργασίας, ώστε να δουλέψει σε περιβάλλον Wiki.

- Να χειρίζεται δεδομένα ιστοσελίδων και να έχει διαδίκτυο στο σπίτι.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Όλγα Τσαντσάνογλου: «Πρώτη επαφή με την αρχαία τραγωδία: Πώς ο μαθητικός λόγος αποδίδει την τραγική ποίηση», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Σοφοκλέους Τραγωδία, «Αντιγόνη», Β΄ Λυκείου.

Το σενάριο αντλεί

Η συγκεκριμένη πρόταση διδασκαλίας αντλεί υλικό, επιμέρους προτάσεις, ιδέες, δραστηριότητες και αξιοποιεί στοιχεία από το σενάριο: Λάμπρος Πόλκας – «Σύνταξη παρουσίασης βιντεογραφημένης θεατρικής παράστασης της *Αντιγόνης* του Σοφοκλή σε περιβάλλον Wiki», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία:Σοφοκλέους «Αντιγόνη», Β΄ Λυκείου, 2012.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σενάριο αυτό, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τον αρχαίο λόγο ως «κείμενο», έτσι ώστε να τον αντιληφθούν στην ποιητική του διάσταση και με απώτερο στόχο την αναγνωστική πρόσληψη της αρχαίας τραγωδίας ως λογοτεχνικού κειμένου προορισμένου να απευθύνεται παραστασιακά σε κοινό (από το πρωτότυπο κείμενο αυτή είναι η «πρώτη επαφή» καθώς στην Α΄ Λυκείου τα αρχαία κείμενα προέρχονται από την ιστοριογραφία). «Αν η ανάγνωση δεν πρέπει να αρκείται στον αναδιπλασιασμό του κειμένου, δεν μπορεί να υπερβεί θεμιτά το κείμενο για να τραβήξει προς κάτι άλλο, προς μια αναφορά (μεταφυσική, ιστορική, ψυχοβιογραφική πραγματικότητα κτλ.) ή προς ένα σημαινόμενο εκτός κειμένου, του οποίου το περιεχόμενο θα μπορούσε να βρίσκεται εκτός γλώσσας [...]. Δεν υπάρχει τίποτα *εκτός κειμένου*» (Ντερριντά, *Περί Γραμματολογίας*, σ. 272-274). Η αρχαία

τραγωδία στο Λύκειο διδάσκεται αρχικά ως κείμενο ποιητικό, ωστόσο η πρόσληψή της είναι πολύ πιο σύνθετη από τον καθ' αυτό ποιητικό λόγο. Επομένως, για τη συνεπή διδασκαλία της θα πρέπει να αξιοποιηθεί σε κάθε περίπτωση το πρωτότυπο κείμενο και τα χαρακτηριστικά του, τα οποία αναδεικνύουν τη λογοτεχνικότητα παράλληλα με την παραστασιμότητά του. Στόχος είναι να ξεπεραστεί η χρήση μιας «δόκιμης» μετάφρασης και η δέσμευση από αυτήν, προκειμένου να παραχθεί μία νέα, στο πλαίσιο μιας συνολικής «θεατρικής παραγωγής» από τους ίδιους τους μαθητές, η οποία να αποτελεί πρόταση εικονικής θεατρικής παράστασης.

Οι μαθητές έχουν, αρχικά, παρακολουθήσει την εφαρμογή του σεναρίου «Σύνταξη παρουσίασης βιντεογραφημένης θεατρικής παράστασης της *Αντιγόνης* του Σοφοκλή σε περιβάλλον Wiki» (δημιουργός Λάμπρος Πόλκας), και έχουν καλύψει τη διδακτική θεματική ενότητα της εισαγωγής στο αρχαίο ελληνικό θέατρο, το δράμα και την αρχαία ελληνική τραγωδία ($\pm$ 6 διδακτικές ώρες.). Επομένως, έχουν ήδη εξοικειωθεί με την υπόθεση του έργου εποπτικά και παραστατικά, ενώ, στη συνέχεια, μελετούν από το ιστολόγιο της τάξης την πρώτη εφαρμογή του σεναρίου, την παρουσίαση – κριτική της παράστασης.

Στη συνέχεια, οι μαθητές δουλεύουν ομαδοσυνεργατικά σε τέσσερις ομάδες σε περιβάλλον Wiki και με συναφείς αναθέσεις σε κάθε μέλος της ομάδας: η πρώτη ομάδα δουλεύει τους στίχους 1-19, η δεύτερη τους στίχους 20-38, ενώ η τρίτη και η τέταρτη προσεγγίζουν το θέμα του θανάτου και της πολιτειακής εξέλιξης αντίστοιχα. Είναι σημαντικό σε κάθε ομάδα να υπάρχει κοινή ανάθεση η οποία να αφορά α) γλωσσική - συντακτική εξομάλυνση β) ερμηνευτικά σχόλια γ) ψυχογράφιση χαρακτήρων δ) πραγματολογικά σχόλια. Για κάθε ομάδα αναλογούν ζεύγη σε παραδειγματικό και συντακτικό άξονα που κατευθύνουν τη συνεργασία των αρχικών ομάδων μέσω της διασταύρωσης δεδομένων (π.χ. *Αντιγόνη* – *Ισμήνη*, *Ετεοκλής* – *Πολυνείκης*, *έντιμος* – *ά-τιμος* *θάνατος*, *στρατηγός* – *ευγενής* κλπ). Τελικός στόχος

του σεναρίου είναι η σε βάθος γλωσσική και ερμηνευτική προσέγγιση από το πρωτότυπο που θα αποσκοπεί σε μία νέα παραγωγή λόγου από τον ήδη υπάρχοντα λόγο με προσωπικές γλωσσικές επιλογές, έτσι ώστε να διαφαίνεται τόσο η ποιητική απόχρωση όσο και το ήθος των χαρακτήρων (Αντιγόνη – Ισμήνη). Παράλληλα, οι μαθητές θα προβούν σε εκτενή σχολιασμό εξωγλωσσικών στοιχείων τα οποία προοιωνίζονται το ιδεολογικό πλαίσιο της τραγωδίας.

Η διδακτική αξία του σεναρίου έγκειται στην ανάγνωση της τραγωδίας από το πρωτότυπο με παράλληλη συνανάγνωση αρχαίων ή νεότερων κειμένων, ώστε να αντιληφθούν οι μαθητές διαθεματικά έννοιες και ιδεολογήματα που συνέχουν την ιστορία της ανθρώπινης διανοητικής παρακαταθήκης έως σήμερα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο δεν θα πρέπει να περιορίζεται στην πράξη ανάγνωσης – μετάφρασης, ιδιαίτερα στο Λύκειο, όπου θεωρείται δεδομένος ο βασικός γραμματισμός της προσέγγισης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας από το γυμνάσιο. Αυτό, ωστόσο, δεν θα πρέπει να καταργήσει ή να υποσκελίζει την προτεραιότητα του πρωτότυπου κειμένου, κυρίως ως προς την μελέτη και κατανόηση του περιεχομένου. Για την επίτευξη αυτού του στόχου ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να βρίσκεται σε εναργή αναζήτηση μεθόδων που θα καθιστούν τους μαθητές του ενεργητικούς αποδέκτες της γνώσης, ικανούς να διερευνήσουν και να αυτενεργήσουν, να αξιολογήσουν το περιεχόμενο του κειμένου, να αποτιμήσουν τον ρόλο του τότε και τώρα και, τέλος, να εναρμονίσουν τη διδακτική επιτελεσματικότητα με την κατανόηση της σύγχρονης ζωής, τη διεύρυνση της εμπειρίας τους και την εμβάθυνση της πνευματικής τους καλλιέργειας.

Οι Τ.Π.Ε. επιστρατεύονται για να υλοποιηθούν ανάλογοι στόχοι βιωματικής μάθησης, η οποία θα στηρίζει τη συνεργατική μαθησιακή συμπεριφορά και θα

αναθέτει στον διδάσκοντα τον ρόλο του υποστηρικτή – εμπνευστή, κυρίως όμως έναν ρόλο ισότιμου αναγνώστη - «εργάτη» για την υλοποίηση των συγκεκριμένων γραμματισμών. Οι Τ.Π.Ε. ενισχύουν, μέσω των διαδικτυακών ανατροφοδοτήσεων δεδομένων, την παραγωγή κριτικών κειμένων στα οποία συμμετέχουν και δραστηριοποιούνται οι συμμετέχοντες ως ομάδες. Αυτό δεν εξυπακούεται τον παραμερισμό της ιδιαιτερότητας του προσωπικού μαθητικού λόγου, ενισχύει περισσότερο τη βελτίωση και απόδοση κειμένων στα οποία παρεμβαίνουν κριτικά και δημιουργικά μαθητές και διδάσκων.

Έτσι, καταργείται η μετωπική διδασκαλία, χωρίς να καταργείται ο ρόλος του δασκάλου ο οποίος έχει τον έλεγχο και τη γενική εποπτεία των κειμένων όλων των μαθητών του. Σαφώς παραγκωνίζεται ο ρόλος του «από καθ' έδρας» και το ιδεολόγημα της αυθεντίας, εφόσον στόχος είναι η καλλιέργεια ισοτιμίας και σεβασμού μεταξύ των μελών της τάξης, με σαφή ανάθεση ρόλων και διαφοροποίηση, αλλά χωρίς αξιολογικούς διαχωρισμούς που διαιωνίζουν τις παραδοσιακές τάξεις καλών – κακών μαθητών, και δασκάλων εξετασιοκεντρικής πρακτικής.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να αναγνωρίσουν την άμεση σκιαγράφηση της προσωπικότητας των δύο αδερφών – υποκριτών που εμφανίζονται επί σκηνής, τον χαρακτήρα και το ήθος τους, μέσω των λεκτικών επιλογών του τραγικού ποιητή.
- Να κατανοήσουν τη λεκτική επιλογή σε συνάρτηση με τη δομή του έργου που κατατάσσει τους στίχους στον πρόλογο της τραγωδίας.
- Να εντοπίσουν την παραστασιακή λειτουργία των άνωθεν επιλογών που προσδίδουν στο κείμενο τη δραματική του δυναμική και θεατρικότητα.

- Να αναγνώσουν το ιστορικό πλαίσιο που προδίδεται από τον λόγο των προσώπων σε συνάρτηση με τις γνώσεις για τον μύθο των Λαβδακιδών.
- Να διερευνήσουν τις ιδεολογικές αξίες που ενέχει ο λόγος των αδελφών και σχετίζεται με την αντίληψή τους για την εξουσία, την τιμωρία, τον θάνατο.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με τη διδασκαλία του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να αντιληφθούν τη γλώσσα ως πολυδιάστατο μέσο αντίληψης και επικοινωνίας.
- Να εξοικειωθούν με τις λεπτές και πολυσχιδείς αποχρώσεις που συνυπάρχουν σε λέξεις – έννοιες του αρχαίου κειμένου (πχ. χρήση δυϊκού αριθμού και αισθητοποίηση της αδελφοκτονίας με πλεονασμό).
- Να αναγνωρίσουν τη ρητορική που χρησιμοποιείται στον ποιητικό δραματικό λόγο για να αποδοθεί το ήθος και το πάθος των χαρακτήρων.
- Να είναι σε θέση να υποστηρίξουν σε γραπτό λόγο τα συμπεράσματα της διερεύνησης που προηγήθηκε της γλωσσικής εξομάλυνσης.
- Να συντάσσουν θεατρικό κείμενο προτείνοντας την γλωσσική εκδοχή που τους είναι οικεία και παράλληλα αξιοποιεί τις παραπάνω γνώσεις.

Γραμματισμοί

Με τη διδασκαλία του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να προσαρμόζουν την προσωπική λογοτεχνική ανάγνωση αρχαίου ποιητικού κειμένου στην ομαδική αναπαραστατική – σκηνοθετική ανάγνωση.
- Να συλλέγουν και να αξιολογούν διαθεματικές γνώσεις και πληροφορίες, ώστε να προχωρούν στην παραγωγή κριτικού λόγου και σχολιασμού στο πλαίσιο ερμηνείας του αρχαίου κειμένου.

- Να χειρίζονται τον γραπτό λόγο ως μέσο διαλόγου και ανταλλαγής απόψεων εντός του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος.
- Να αναστοχαστούν πάνω στην καθ' αυτήν διδακτική πράξη ως μέτοχοι και συνδιαμορφωτές της.
- Να απελευθερωθούν από το γλωσσικό δίλημμα του πρωτότυπου και της «έγκυρης» μετάφρασης που λειτουργεί ανασταλτικά στην κατ' ουσίαν κατανόηση της τραγωδίας.

Διδακτικές πρακτικές

Με τη διδασκαλία του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να αναπτύξουν τις απαιτούμενες κοινωνικές δεξιότητες που αναδεικνύει η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.
- Να εξοικειωθούν με την ορθολογική χρήση του διαδικτύου ως μέσου εργασίας, έρευνας και επικοινωνιακού διαλόγου.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες δόκιμης χρήσης των ψηφιακών μέσων για την παραγωγή λόγου, τη μελέτη και την έρευνα δεδομένων.
- Να διαπιστώσουν πως η πολυτροπικότητα στην παραγωγή κειμένου στηρίζεται και δεν καταργεί το ίδιο το κείμενο αλλά και τα επιστημονικά συγγράμματα που το συνοδεύουν.
- Να αναλαμβάνουν ρόλους και λόγο εντός των ομάδων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η ανοικείωση των μαθητών με την αρχαία ελληνική γραμματεία οφείλεται συνήθως στην εντατικοποίηση της διδασκαλίας μετωπικά: ανάγνωση, αναγνώριση φαινομένων, λεξιλόγιο, μετάφραση, σχόλια. Η διαδικασία αυτή αποξενώνει τους

μαθητές από οποιαδήποτε ουσιαστική προσέγγιση του αρχαίου κειμένου και καταδικάζει το μάθημα σε μια επώδυνη πράξη περιφερειακής σημασίας. Έχει διαπιστωθεί πως οι απόπειρες δραματοποίησης επιτυγχάνουν βαθύτερες προσεγγίσεις σε κάθε μορφή κειμένου. Εμπειρικά, διαπίστωσα πως οι μαθητές που πήραν μέρος σε θεατρική ομάδα αναγκάστηκαν να κατανοήσουν σε βάθος τις αποχρώσεις ενός θεατρικού κειμένου προκειμένου να το υποδυθούν. Παράλληλα, η θεατρική πράξη έγινε αφορμή μελέτης, εμπειρικής εξοικείωσης με το θεατρικό κείμενο και συνολικού προβληματισμού σε θέματα πρόσληψης και ταυτοτήτων. Ιδιαίτερα για το θέμα των ταυτοτήτων οι μαθητές δείχνουν ενδιαφέρον και εξαιτίας της ταύτισης – αποταύτισης με τους συγκεκριμένους ρόλους. Η διδασκαλία της «Αντιγόνης» με Τ.Π.Ε. προσφέρει τη δυνατότητα σε διδάσκοντες και μαθητές να προσπελάσουν το χάσμα από την κειμενοκεντρική στη θεατρική – σκηνοθετική διδασκαλία. Η, αρχικά, εποπτική γνώση της υπόθεσης μέσω παρακολούθησης της παράστασης της «Αντιγόνης» με ψηφιακά μέσα, σε συνδυασμό με την διδασκαλία της Εισαγωγής, δημιουργούν ένα στέρεο υπόβαθρο διδασκαλίας με στόχο την αντίληψη της τραγωδίας ως έργου ζωντανού, αναπαραστατικού, επίκαιρου, προκλητικού. Η προσέγγιση επομένως των πρώτων κιόλας στίχων μέσα από ρόλους λεξικογράφων, ερευνητών, σχολιαστών, μεταφραστών θεατρικού κειμένου επιχειρεί μια πιο ολοκληρωμένη αλλά και ελκυστική διδακτική απόπειρα, η οποία προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και την πρόκληση ενδιαφέροντος για τους επιδιωκόμενους γραμματισμούς.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η ανάθεση ενεργητικών ρόλων στους μαθητές, ώστε να παρακολουθούν τη διδασκαλία του μαθήματος προσβλέποντας σε μια ρεαλιστική εικονική παράσταση, καθιστά την πρόσληψη του αρχαίου δράματος ως θεατρικού κειμένου. Το θεατρικό κείμενο, ως λογοτεχνικό είδος αποβλέπει αρχικά στην αισθητική απόλαυση του

αποδέκτη, κατά συνέπεια του μαθητή. Η συστηματική απομάκρυνση της διδασκαλίας των αρχαίων ποιητικών κειμένων από τον στόχο αυτό ισοπεδώνει την καθεαυτή αισθητική αλλά και παιδαγωγική τους αξία στο σημερινό σχολείο. Το άλλοθι της έλλειψης διδακτικού χρόνου καλύπτεται σήμερα από τη δυνατότητα της πολυπρισματικής διδασκαλίας με Τ.Π.Ε., κάτι που εξασφαλίζει την αποκατάσταση του αρχαίου δράματος ως κειμένου προορισμένου για να παρασταθεί. «Οι λέξεις, τα γεγονότα “ασφυκτιούν” στο κείμενο, ζητούν να αποκτήσουν φωνή και σκηνική υπόσταση, να καταστούν μάχισμα, να περάσουν στο ήθος, στους χαρακτήρες των δρώντων ηρώων.» (Στοιχεία Θεατρολογίας, Α΄ Ενιαίου Λυκείου, βιβλίο μαθητή σελ.72 ΟΕΔΒ 2003)

Επομένως, επιδιώκεται με τον εναλλακτικό τρόπο του παρόντος σεναρίου να αξιοποιηθεί η ισχύουσα διδακτική πρόθεση, παράλληλα με τη συνολική ένταξη του συγκεκριμένου έργου στη γραμματολογική του διάσταση.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι δυνατότητες των ψηφιακών εργαλείων στις ανθρωπιστικές επιστήμες διευκολύνουν την ερευνητική διαδικασία και ο χειρισμός τους καθίσταται απαραίτητος γραμματισμός του σχολείου. Στο παρόν σενάριο, ο ρόλος του Λεξικογράφου αξιοποιεί τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών στην ανάγνωση του αρχαίου κειμένου. Επίσης, οι επιστημονικές ψηφιακές ιστοσελίδες προϋποθέτουν την πληρέστερη μελέτη του.

Το περιβάλλον διδασκαλίας Wiki προσφέρει επιπλέον δυνατότητες παραγωγής και διόρθωσης κειμένων με την ταυτόχρονη ενεργητική συμμετοχή της πλειοψηφίας της τάξης. Παρέχει στον διδάσκοντα την ευελιξία να ανατροφοδοτεί ισότιμα και με διαφάνεια τη συλλογιστική πορεία των ομάδων κατά την εκπόνηση των εργασιών τους. Με τον τρόπο αυτό η διδακτική πράξη δεν έχει διορθωτικό αλλά διαλογικό

χαρακτήρα και συνεισφέρει στη διαλεκτική προσέγγιση κάθε γνωστικού αντικειμένου.

Τέλος, η παραγωγή κειμένων σε ψηφιακό περιβάλλον αποκτά «δημόσιο» χαρακτήρα στα όρια της σχολικής τάξης ώστε ο μαθητής να καθίσταται ενεργός πολίτης στη σχολική κοινότητα με τη χρήση του δημόσιου λόγου. Κατ' αυτόν τον τρόπο παράγεται ένα «ανοιχτό» κείμενο με πολλούς αποδέκτες εκτός από τον διδάσκοντα, το οποίο υπόκειται σε σχολιασμό, διόρθωση και κρίση των συμμαθητών – συνεργατών.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

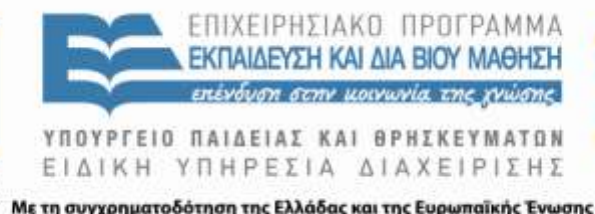
Σοφοκλέους, *Τραγωδία* Β' Λυκείου Γενικής Παιδείας: [«Αντιγόνη»](#)

[Έκφραση - Έκθεση](#) Β' Λυκείου

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Το σενάριο απευθύνεται σε σχολική τάξη με δύναμη από δεκαέξι έως τριάντα το πολύ μαθητών. Στο Wiki του μαθήματος, ο διδάσκων δημιουργεί τέσσερις ενότητες, οι οποίες αποτελούνται από το [αρχαίο κείμενο και τις δύο μεταφράσεις](#) του, που προέρχονται από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Σημειώνεται ότι στο πρωτότυπο κείμενο υπογραμμίζονται για κάθε ομάδα συγκεκριμένες λέξεις από τον διδάσκοντα, ανάλογα με το πεδίο έρευνας της ομάδας, προκειμένου να δοθεί το κέντρο βάρους στο σχολιασμό αυτών. Παράλληλα, στο Wiki δίνεται ως υπερσύνδεση η ψηφιοποιημένη μορφή του λεξικού [Liddel - Scott - Jones](#).

Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις [ομάδες](#), οι οποίες στελεχώνονται από λεξικογράφους, μελετητές, ερευνητές, σκηνοθέτες και λαμβάνουν διαφορετικές αναθέσεις από τον διδάσκοντα. Οι λεξικογράφοι καλύπτουν το επίπεδο γλωσσικής και συντακτικής εξομάλυνσης και καταγράφουν τα στοιχεία που συνέλεξαν από το λεξικό για τις υπογραμμισμένες λέξεις. Οι μελετητές επεξεργάζονται τα δεδομένα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

των λεξικογράφων και προτείνουν εναλλακτικές μεταφραστικές αποδόσεις. Οι ερευνητές διεισδύουν στη ρητορική των υπογραμμισμένων λέξεων, εντοπίζουν σχήματα λόγου, συναισθηματικές αποχρώσεις και προτείνουν με τη σειρά τους τις δικές τους εναλλακτικές μεταφραστικές αποδόσεις. Οι σκηνοθέτες προχωρούν σε μια ψυχαναλυτική προσέγγιση του ήθους των προσώπων, προσπαθούν να σκιαγραφήσουν τους δύο χαρακτήρες και σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους προτείνουν το τελικό κείμενο της εικονικής θεατρικής τους παράστασης, καθώς επίσης και ένα κείμενο που περιέχει σκηνοθετικές οδηγίες και σχόλια. Την εργασία αυτή αναλαμβάνει η πρώτη και η δεύτερη ομάδα για τους στίχους 1-19 και 20-38. Για την τρίτη και τέταρτη ομάδα, η διαφοροποίηση έγκειται στο ότι οι λεξικογράφοι σχολιάζουν τις υπογραμμισμένες λέξεις του συνολικού αποσπάσματος (1-38), οι μελετητές και οι ερευνητές υπηρετούν τον ίδιο ρόλο για διαφορετικά χωρία, ενώ οι σκηνοθέτες διερευνούν στην τρίτη ομάδα τον θάνατο, τα ταφικά έθιμα, τις διά θάνατον τιμωρίες ανά εποχή και στην τέταρτη τις πολιτειακές μεταβολές που υπονοεί η ρητορική του αποσπάσματος.

ΟΜΑΔΑ Α:

Αναλαμβάνει τη μελέτη των στίχων 1-19. Έργο των λεξικογράφων η μελέτη και γλωσσική εξομάλυνση των λέξεων: *αὐτάδελφον, κάρα, ἀλγεινὸν, ἄτης, ὅπωπα κακῶν, κήρυγμα θεῖναι (τίθημι κήρυγμα), σε λανθάνει, στείχοντα κακά* (ρ. *στείχω*). Οι ερευνητές προχωρούν σε ερμηνευτική ανάλυση των λέξεων που χρησιμοποιούνται μεταφορικά ή με την ευρύτερη σημασία τους. Συγκεκριμένα, διερευνούν την ειρωνεία – προῖδεασμό του ρήματος *λανθάνω*, το σύστοιχο *κήρυγμα θεῖναι*, τη μεταφορά *στείχοντα κακά*. Εντοπίζουν το δραματικό, υπερβολικό και απόλυτο χαρακτήρα της ρητορικής της Αντιγόνης, το σχήμα αποστροφής και την εκτενή ερώτηση των στ. 2-3. Οι μελετητές διερευνούν την έννοια της λέξης «μύθος» σε σχέση με την απόδοση είδηση / φήμη και προκειμένου να σχολιάσουν τι αποτελεί

«πραγματική είδηση» για την Ισμήνη εκτός από τον θάνατο των αδελφών της. Εντοπίζουν τον πλεονασμό των στίχων 13-14, τις αντιθέσεις *ήδύς - ἀλγεινός, εὐτυχοῦσα - ἀτωμένη* και σχολιάζουν την ειρωνεία ήδη καλῶς. Οι σκηνοθέτες διερευνούν το ήθος των δύο κοριτσιών. Αρχικά, εντοπίζουν την φαινομενικά αδιάφορη και ψυχρή αντίδραση της Ισμήνης σε σχέση με την ορμητικότητα της Αντιγόνης. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, αποκαλύπτουν την εσωστρέφεια αυτού που έχει δεχθεί τα αλγεινά και δεν αντιδρά πλέον (εναλλακτικά, προσπαθούν να περιγράψουν πώς ο λόγος αποδίδει την ψυχική απόχρωση του πένθους μέσα από τη διαφορετική πρόσληψη της Αντιγόνης και της Ισμήνης).

ΟΜΑΔΑ Β:

Αναλαμβάνει τη μελέτη των στίχων 20-38. Έργο των λεξικογράφων είναι ο σχολιασμός των: *ἔπος, δηλοῖς ἔπος τι καλχαίνουσα, ἔκρυψε ἔντιμον* (για τον Ετεοκλή), *μὴ τάφῳ καλύψαι* (για τον Πολυνείκη) και η συντακτική εξομάλυνση των: *δεῦρο νεῖσθαι, προκηρύξοντα ταῦτα, τὸ πρᾶγμ' ἄγεινoux ὡς παρ' οὐδέν*. Οι ερευνητές παραθέτουν πληροφορίες για το ιστορικό πλαίσιο των θανάτων του Ετεοκλή και του Πολυνείκη (βλ. Εισαγωγή σ. 30-31 και βιβλιογραφία Paul Diel – μυθολογικές αποδόσεις στις αλλαγές καθεστώτων: δίδυμοι / αλληλοσκοτωμός, αριθμός 3/ κατάρα τριών γενεών, «Επτά επί Θήβας» / ημέρες της δημιουργίας και Κακριδής – χρήση μαγικών αριθμών στη μυθολογία, κατάρες / σφαγές ως επισφράγιση – οριστικοποίηση αλλαγών). Οι μελετητές καταγράφουν το σχήμα λιτότητας του στ. 15, καθώς και την αυστηρότητα της ποινής την οποία διακήρυξε ο Κρέων. Οι σκηνοθέτες ερμηνεύοντας τους στίχους 8 και 15 σχολιάζουν την αντίθεση της ρητορικής της Αντιγόνης («τὸν στρατηγὸν») και της Ισμήνης (*Ἀργείων στρατὸς*). Επιδιώκεται μέσα από αυτήν την αντίθεση να χαρακτηριστεί η Αντιγόνη, να φανεί η παρορμητικότητα της Αντιγόνης, που δε στέκεται στο ιστορικό συμβάν, αλλά

αποδίδει ευθύνες στον Κρέοντα, ο οποίος σε πρώτη ανάγνωση έσωσε την πόλη. Αντίστοιχα, η Ισμήνη ως «λογική» ή σοφή (;) γνωρίζει αυτά που την ενδιαφέρουν, απαλλαγμένη από κάθε διάθεση διεκδίκησης.

ΟΜΑΔΑ Γ:

Οι λεξικογράφοι θα εντοπίσουν στο απόσπασμα στ. 1-38 όλες τις σχετικές με τον θάνατο λέξεις, δίνοντας έμφαση στους στίχους 13-14 και 21-22. Οι ερευνητές θα μελετήσουν το ζεύγος προϋπόθεση – πράξη (πράξη α': *ἔκρυψε κατὰ χθονὸς ἔντιμον τοῖς ἔνερθεν νεκροῖς* & προϋπόθεση: *σὺν δίκη χρήσει δικαίᾳ καὶ νόμον*, πράξη β': *τὸν δε νέκυν Πολυνείκους (φασιν) ἐκκεκηρῦχθαι (ἄστοῖσι) ἀθλίως τὸ μὴ τάφω καλύψαι μηδὲ κωκῦσαί τινα* & προϋπόθεση: *ἐὰν δ' ἄκλαυτον, ἄταφον γλυκὺν θησαυρὸν πρὸς χάριν βορᾶς οἰωνοῖς εἰσορῶσι*). Οι μελετητές (ταυτίζεται το αντικείμενό τους εδώ με αυτό των ερευνητών) σχολιάζουν αντίστοιχα τους στίχους 33-36, σχετικά με την τιμωρία διά λιθοβολισμού. Οι σκηνοθέτες μελετούν τα ταφικά έθιμα και τις τιμωρίες, αφενός ως τιμωρίες μετά θάνατον και αφετέρου ως θανατική ποινή με λιθοβολισμό. Αναζητούν στο διαδίκτυο τις διά θάνατον τιμωρίες, παρατηρούν τις διαφορές – ομοιότητες ανά εποχή, επισημαίνουν τις αιτίες – αφορμές ανά εποχή. Παράλληλα, διερευνούν με παραπομπές από θεολογικά κείμενα τα ταφικά έθιμα διαχρονικά από το χθες στο σήμερα και από την προφορική παράδοση στη γραπτή, καθώς και τη σχέση ταφής – αμαρτίας. Τελικός στόχος είναι ο σχολιασμός του θανάτου στη λογοτεχνία (θάνατος ως παραδειγματισμός, ως πράξη εντιμότητας – γενναιότητας, ως μοίρα κ.ο.κ.).

ΟΜΑΔΑ Δ:

Οι λεξικογράφοι αναζητούν σε όλο το απόσπασμα λέξεις δηλωτικές της εξουσίας. Οι ερευνητές – μελετητές σχολιάζουν μία προς μία την ιστορικότητά τους, διερευνώντας τις αλλαγές των πολιτευμάτων και επισημαίνοντας τους όρους βασιλεία -

αριστοκρατία – τυραννίδα. Η μελέτη τους στηρίζεται στον τελευταίο στίχο του αποσπάσματος και δείξεις τάχα εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακὴ. Οι σκηνοθέτες αναδεικνύουν επιμέρους όψεις της Αντιγόνης, καθώς το δεύτερο επίπεδο πένθους αφορά το χαμένο πολίτευμα και το καθεστώς ανελευθερίας που της επιβάλλεται. Οι σκηνοθέτες αυτής της ομάδας αναλαμβάνουν τη γραμματολογική υποστήριξη της θέσης τους σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο της παράστασης στην αρχαιότητα (πότε παίχθηκε, σε ποιους και τι απήχηση είχε).

Στη δεύτερη φάση του σεναρίου, οι ομάδες θα δουλέψουν ανά ειδικότητα και θα ενώσουν τα δεδομένα του, έτσι ώστε να προκύψει η τελική παρουσίαση: οι λεξικογράφοι συγκεντρώνουν τα σχόλιά τους, οι μελετητές και οι ερευνητές προτείνουν κριτική μετάφραση, που προορίζεται για θεατρικό κείμενο, και οι σκηνοθέτες δίνουν σαφείς οδηγίες που αφορούν όχι μόνο τις σκηνικές οδηγίες, αλλά και τις ενδυματολογικές προτάσεις, καθώς και το σκηνογραφικό περιβάλλον. Τέλος, οι ομάδες ελέγχουν εάν οι οριστικές τους εργασίες είναι πλήρεις και ρεαλιστικές για να χρησιμοποιηθούν από πραγματικούς υποκριτές σε μια εικονική παράσταση σύγχρονου χαρακτήρα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κοινή πορεία και για τα 4 Φύλλα Εργασίας: (2 διδακτικές ώρες, κατά προτίμηση, συνεχόμενες, στο εργαστήριο πληροφορικής).

1. Εισέλθετε στο Wiki του μαθήματος και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας στην υποενότητα της ομάδας σας.
2. Περιηγηθείτε στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και εντοπίστε τις δύο μεταφράσεις της «Αντιγόνης» που συνοδεύουν το πρωτότυπο κείμενο.

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - Α΄ ΦΑΣΗ

ΟΜΑΔΑ Α΄ (στ. 1-19)

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΟΣ

1. Παρατηρείστε τις υπογραμμισμένες λέξεις του πρωτότυπου στη σελίδα της ομάδας σας:
αὐτάδελφον, κάρα, ἀλγεινὸν, ἄτης, ὅπωπα κακῶν, κήρυγμα θεῖναι (τίθημι κήρυγμα), σε λανθάνει, στείχοντα κακά (ρ. στείχω). Στο ηλεκτρονικό λεξικό [Lidel Scott Jones](#) αναζητείστε τις ερμηνείες των εννοιών. Οι λέξεις χρησιμοποιούνται κυριολεκτικά ή μεταφορικά;

ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ

1. Βρείτε τις σημασίες των εξής υπογραμμισμένων λέξεων στο ηλεκτρονικό λεξικό [Lidel Scott Jones](#): *λανθάνω, κήρυγμα θεῖναι, στείχοντα κακά.*
2. Θεωρείτε πως η συγκεκριμένη επιλογή λέξεων αποδίδει ειρωνεία; Πώς κρίνετε το ύφος της Αντιγόνης;

ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ

1. Στο ηλεκτρονικό λεξικό [Lidel Scott Jones](#) αναζητείστε την έννοια της λέξεως «μύθος». Ποιες είναι οι εναλλακτικές αποδόσεις;

2. Ποια αντιθετικά ζεύγη λέξεων εντοπίζετε στο πρωτότυπο; Πώς σχολιάζετε την ειρωνεία «ήδη καλῶς»;

ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ

1. Ποια η διαφορά στη δυναμική των λόγων Αντιγόνης – Ισμήνης; Πώς εκφράζεται γλωσσικά η ψυχική τους κατάσταση;

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - Α΄ ΦΑΣΗ

Β΄ ΟΜΑΔΑ (στ. 20-38)

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΟΣ

1. Παρατηρείτε τις υπογραμμισμένες λέξεις του πρωτότυπου στη σελίδα της ομάδας σας: *ἔπος, δηλοῖς ἔπος τι καλχαίνουσα, ἔκρυψε ἔντιμον* (για τον Ετεοκλή), *μὴ τάφῳ καλύψαι* (για τον Πολυνείκη). Στο ηλεκτρονικό λεξικό [Lidel Scott Jones](#) αναζητείστε τις ερμηνείες των εννοιών και σχολιάστε σημασιολογικά τις παραπάνω λέξεις / φράσεις.
2. Εξομαλύνετε συντακτικά την *πρόταση* *δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν σαφῇ προκηρύξοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν οὐχ ὥς παρ' οὐδέν.*

ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ

1. Ανατρέξτε στην ανάρτηση της βιβλιογραφίας του Wiki και παραθέστε πληροφορίες σχετικές με τους θανάτους των Ετεοκλή και Πολυνείκη, καθώς και τον συμβολισμό τους.

ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ

1. Μελετείστε τους στίχους 34 – 35 του προλόγου: *καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν οὐχ ὥς παρ' οὐδέν.* Ποιο σχῆμα λόγου εντοπίζετε;
2. Ποια είναι η άποψή σας ως προς την ποινή που επιβάλλει ο Κρέων;

ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ

1. Μελετείστε τη αντίθεση στη ρητορική της Αντιγόνης και της Ισμήνης στις αναφορές τους στον Κρέοντα (*τὸν στρατηγὸν - Ἀργείων στρατὸς*). Τι επιδιώκεται μέσα από αυτήν την αντίθεση ως προς το ήθος των ηρωίδων;

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - Α΄ ΦΑΣΗ

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΟΣ

1. Εντοπίστε στο απόσπασμα στ. 1-38 όλες τις σχετικές με τον θάνατο λέξεις.
Συμβουλευτείτε τα αποτελέσματα των λεξικογράφων από τις ομάδες Α και Β.

ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ

1. Μελετείστε το ζεύγος της πράξης και της προϋπόθεσής της.
 α΄ πράξη: *κατὰ χθονὸς ἔκρυνψε τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς*
 προϋπόθεση: *σὺν δίκη χρήσει δικαίᾳ καὶ νόμῳ*
 β΄ πράξη: *τὸν δε νέκυν Πολυνείκους (φασιν) ἐκκεκηρῦχθαι (ἄστοισί) ἀθλίως*
τὸ μὴ τάφῳ καλύψαι μηδὲ κωκῦσαί τινα
 προϋπόθεση: *ἐὰν δ' ἄκλαντον, ἄταφον γλυκὺν θησαυρὸν πρὸς χάριν βορᾶς*
οἰωνοῖς εἰσορῶσι

ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ

1. Σχολιάστε τους στίχους 33-36 που σχετίζονται με την τιμωρία διά λιθοβολισμού (καὶ δεῦρο νεῖσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν σαφῇ προκηρύξοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν οὐχ ὥς παρ' οὐδέν, ἀλλ' ὅς ἂν τούτων τι δρᾷ, *φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει*).
2. Για την τιμωρία δια λιθοβολισμού δείτε:
 - ο [Λιθοβολισμός στο Ιράν](#)
 - ο [Λευιτικόν](#)
 - ο [Ἐξοδος](#)
 - ο [Από την αρχαιότητα στον 20^ο αι.](#)

ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Αναζητείστε στο διαδίκτυο τις διά θάνατον τιμωρίες, τις ποινές και τη σύνδεσή τους με αντίστοιχα εγκλήματα ανά εποχή. Για την ταφή και τα ταφικά έθιμα δείτε:

- [Βασικές θέσεις της ορθόδοξης θρησκείας](#)
- [Μια θεολογική προσέγγιση](#)
- [Ταφικές τελετές στον Χριστιανισμό](#)

4^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – Α΄ ΦΑΣΗ

Δ΄ ΟΜΑΔΑ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΟΣ

1. Στο απόσπασμα 1-38 αναζητήστε τις λέξεις που δηλώνουν εξουσία.

ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ & ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ

1. Αναζητείστε στο διαδίκτυο την ιστορία της εξέλιξης των πολιτευμάτων και τις ποιοτικές αλλαγές από το ένα στο άλλο. Ειδικότερα, επισημάνετε τους όρους: βασιλεία, αριστοκρατία, τυραννίδα, με αφορμή τον στίχο *καὶ δείξεις τάχα εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακὴ*. Πληροφορίες για το Πολίτευμα και την [εξέλιξη των πολιτευμάτων](#) μπορείτε να βρείτε στη Βικιπαίδεια.

ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ

1. Η Αντιγόνη πενθεί σε πρώτο επίπεδο τα χαμένα αδέρφια της, ενώ σε δεύτερο επίπεδο πενθεί το χαμένο πολίτευμα. Υποστηρίξτε αυτή τη θέση, λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό πλαίσιο του χρόνου παράστασης της «Αντιγόνης» στην αρχαιότητα (πότε παίχθηκε, σε ποιους και τι απήχηση είχε).

Β΄ ΦΑΣΗ (1 διδακτική ώρα, στην τάξη, χρήση διαδραστικού πίνακα)

ΚΟΙΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ:

1. Έλεγχος των αρχείων που ανέβασαν οι ομάδες στο Wiki του μαθήματος.
2. Απόπειρα μετάφρασης από κάθε μαθητή.
3. Γνωριμία με το περιβάλλον [Toondoo](#) ([οδηγίες για το περιβάλλον Toondoo](#)).
4. Ανάθεση και σχεδιασμός τεύχους.

5^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ / ΚΑΘΕΤΟΣ ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΟΜΑΔΩΝ (2-3 διδακτικές ώρες, στο εργαστήριο πληροφορικής, ανάθεση εργασιών στο σπίτι)

- **ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΟΙ** και **ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ**: Μετατρέπουν το κείμενο της μετάφρασης σε λεκτικά εκφωνήματα.
- **ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ**: Αναλαμβάνουν τις εισαγωγικές και συμπληρωματικές σελίδες, επιλέγουν τις πληροφορίες για τον μύθο των Λαβδακιδών, τον θάνατο, επιμελούνται την αφίσα Glog για το λιθοβολισμό ή για την εξέλιξη των πολιτευμάτων στην αρχαιότητα.
- **ΣΚΗΝΟΘΕΤΕΣ**: Δημιουργούν τις μορφές των ηρώων στο traitR του Toondoo.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Οι ομάδες θα μπορούσαν να χωριστούν πιο απλά σε τέσσερις: στους λεξικογράφους - μεταφραστές που θα αναλάβουν όλη τη γλωσσική εξομάλυνση, στους ερευνητές του πολιτεύματος, στους ερευνητές του θανάτου δια λιθοβολισμού με παρουσίαση Glog αφίσας για το κάθε θέμα και στους καρτουνίστες που θα αναλάβουν την τελική μορφή σε comic.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο υπερβάλλει ως προς την ερευνητική πορεία που αντιστοιχεί στους συγκεκριμένους στίχους. Ενδέχεται η απόδοση των μαθητών να είναι περιορισμένη εξαιτίας της μελέτης κειμένων εξωδιδασκτικού υλικού. Ενδεχομένως, θα υπάρχει πρόβλημα με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις, για αυτό είναι συνετό να μεριμνήσει ο διδάσκων ώστε να μην ξεχνούν κωδικούς, να μπαίνουν με μία διεύθυνση τα μέλη μίας ομάδας, κυρίως κατά τη δημιουργία στο Toondoo.

Κατά την εφαρμογή, οι μαθητές ήταν υποτονικοί σε όλο το πρώτο μέρος της εργασίας και πολύ δημιουργικοί, όταν άρχισαν να ασχολούνται με την οπτικοποίηση στο comic. Ίσως θα έπρεπε, λοιπόν, να προηγηθεί η γνωριμία με το περιβάλλον Toondoo κάτι που ενέχει, ωστόσο τον κίνδυνο να μην αντιμετωπιστεί με σοβαρότητα σενάριο συνολικά.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

—